

ТРАДИЦИЯ И СЪВРЕМИЕ
В ПРЕДСТАВЯНЕТО НА СЪДЪРЖАНИЕ И ФОРМА
/ Интерпретация на художествен текст в пластична форма през погледа на
изкуството и дизайна /

TRADITION AND MODERNITY
IN THE PRESENTATION OF CONTENT AND FORM
/ Interpretation of artistic text in plastic form through the eyes of art and design /

Гл. ас д-р **Емилия Очкова-Димитрова**

катедра: „Инженерен дизайн“

ТУ-София

ochkova@tu-sofia.bg

Резюме: Докладът разглежда взаимовръзката между език и форма в изкуството и дизайна. Прави преглед на традицията и съвременето в посока на запазването и илюстрирането на определено текстово съдържание в конкретиката на пластични и архитектурни форми. Анализира формалните аспекти на формообразуване изявяващи тази връзка. Представя авторова разработка като илюстрация на разгледаната тема.

Ключови думи: КУЛТУРНА ТРАДИЦИЯ, ИЗКУСТВО, ПОЕЗИЯ, АРТ - ДИЗАЙН,

Abstract: The report examines the relationship between language and form in art and design. It reviews tradition and modernity in the direction of preserving and illustrating certain textual content in the specifics of plastic and architectural forms. Analyzes the formal aspects of form formation manifesting this relationship. It presents an author's work as an illustration of the discussed topic.

Keywords: CULTURAL TRADITION, ART, POETRY, DESIGN,

Безкрайни са ракурсите през които може да се надникне в полемиката между език и форма. Теоретици са анализирали, творци са търсели средствата за предаване на смисъл чрез разказ. Взаимовръзката между език и форма в изкуството и дизайна е предпоставено от архитектурата, която дава пространство (така както платното поема палитрата на художника), дава рамка която да подчертае значението на формата и подслон, който да съхрани човешката мисъл. От древните индийски пагоди до внушителните катедрали, образите и формите в своя своеобразен „диалог“ разкриват архитектурата, като великата писменост на човечеството.[3]

Възможността архитектурата като форма да бъде схваната като „писмо“ поражда алтернативи за интересни прочити. (Литературни, философски, социални, психологически и др.) Самите те се превръщат в своеобразна културна игра. Тази игра в нейната всеобхватност, (така както ни я представя Хьойзинха)[1] е упорната точка на настоящия проект.

Архитект Тодор Цигов посочва в своя публикация, че „В психофизиологичен аспект възприемането на света чрез езика превръща възприятията в архитектурни. Възприемането на обект като възплъщение на значението от името му тектонизира обекта в самото възприятие. Съответно, живото възприятие организира спонтанно пространство край обекта, съобразно поведенческите модели, предположени в разпознатото значение. А тектониката и обемно-пространствената организация са двете най-основни категории на архитектурната теория и практика. На свой ред, тектоничната обработка на материала – според значението – и обемно-пространствената организация на сградите се оказва обратно прилагане в действителността на екосъобразните (по произход) закономерности на архитектурното възприятие чрез езика. Но тъй като и цялата култура започва от архитектурните възприятия, архитектурата се разкрива като универсален, общокултурен изследователски инструмент“[4]

Що се отнася до традицията обвързваща езика и формата, достатъчно е да надникнем в историята на архитектурата и изкуството, за да я проследим.

Въплътяването на разказите (митове) в архитектурните форми, разкрива първичния порив към илюстриране на представите за сътворение, смисъл и себе осмисляне при човека. Всеки архитектурен ансамбъл може да се разглежда като херменевтичен обект. Архитектурната метафора вдвоява текста и конструкцията, словото и построението.[3] В основата стои идеята, първично изразена чрез езика и логично конструирана чрез формата. Правейки аналогия между архитектурата и дизайна, бихме могли да кажем, че те имат сходни структури различаващи се в мащаба. От което следва, че направените разсъждения за архитектурата можем да ги направим и за дизайна, що се отнася до обемно пространствената форма. Проектирането и на двете се състои в изграждането на структури.

Всяка наука има своя изследователски ракурс от който разглежда реалността

Субективното съдържание отстъпва пред обективната конструкция или през обективните конструкции търсим своя субективен прочит на значенията.

Както философът Жак Дерида отбелязва, „релефът и дизайнът на структурите изпъква по-ясно, когато съдържанието, което е живата енергия на значението, е неутрализирано“.

През философията на структурализмът може да видим как текстовете формално работят. Езикът играе активна роля във формирането на човешките възприятия относно реалността. Значението възниква единствено във връзка със структурите. Нито едно нещо не създава значение само по себе си – то има смисъл единствено във връзка с други неща. Вербалният и писменият език представляват най-чистата демонстрация на тези структурни или релационни носители на значение.

В настоящия контекст бихме могли да кажем, че ще използваме буквите, думите и стиховете, като материално гравирани структура вписваща се в базова геометрична фигура (квадрат) която да изгради обемно пространствена форма.

„РАЗКАЗЪТ, КАТО КРЪВНОСНА СИСТЕМА НА ФОРМАТА“

В логиката на книжното тяло текста стои на страници и бива илюстриран чрез рисунка. Да се пресъздаде в пластична форма една поетична стихосбирка е интересно предизвикателство в което водещо е игровият принцип. В тази своеобразна интелектуална игра се анализират различни елементи от реалността и се пречупват през призмата на субективното. Изразяват се емоции като се правят аналогии между текст и геометрия, така че да се пресъздадат различни веществени структури.

И така както скулптора вае своята форма, така както поета изгражда своя стих, така се срещат в полето на арт дизайна идентичните принципи на играта, като универсален културен език. История, архитектура, поезия и дизайн се преплитат в своеобразен времеви колаж, за да разкажат своите истории по нов и вълнуващ начин.

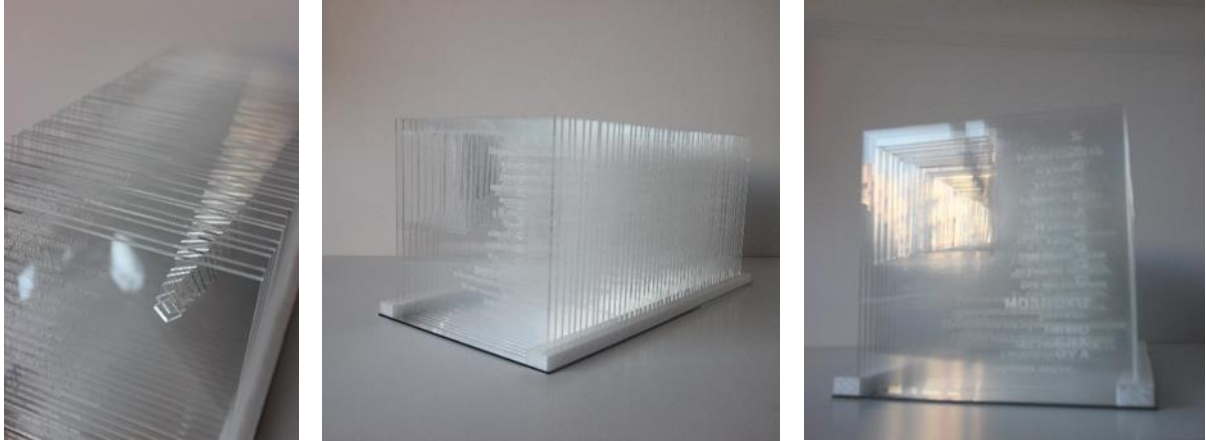
“Poiesis е игрова функция. Тя се изразява в игровото пространство на ума, в един собствен свят, създаден от ума, където нещата имат друг облик, различен от „ежедневния живот“, и са свързани помежду си с връзки, различни от логическите.“[1].

Идеите се заключват в езиковите форми, а ключът за тях се крие в креативността на прочита и преноса му във триизмерна пластика. Традицията се свързва с преноса на съдържанието на текста чрез линии, равнини и обеми, а съвременето ни дава нови технологии и средства за реализация.

В настоящият доклад идеята, че разказът може да бъде метафорично представен, като „кръвоносна система на формата“ е провокирана от поетичната метафора. Всяка форма е своеобразен сюжет „Облакът“ от думи, който се получава, чрез гравирването на текста, прави опит да илюстрира този различен облик на мисълта.

Успоредното подреждане на прозрачните леари напомня страници на книга, но заради реализацията си в друга (пластична) медия се трансформира в пространствена геометрия напомняща основния корпус на античните гръцки храмове.

Античната архитектура разкрива красотата на изчистената форма, близка до монолитността на природата и виталността на човешкото съзнание.

„Архитектура на думите“ е проект в който е направена пластична интерпретация на стихосбирка "Премълчани мозайки", състояща се от фрагменти на стихове и стихове писани през годините, съдържаща 47 листа (слайда)

За да се разнищи идеята за формообразуването на представената концепция „Архитектура на думите“ се отбелязва на първо място:

Връзката между езика и архитектурата. (архитектурата като илюстрация на мит и история)

Следват формалните връзки на прочита:

- въвеждане на поетичен текст (фрагменти от стихове от лирична стихосбирка на автора), илюстрираща думите в нас като материя
- конструкция на формата базирана на класически архитектурни форми (търси се връзка с поетичната форма и храмовата архитектура)
- и не на последно място игра със светлината и сянката

Формално погледнато е реализирана чрез лазерно рязане и гравирание. Използван е прозрачен и огледален плексиглас, 3D принтирана гребена структура (разделяща и поддържаща листовите плексиглас) и метални тръби за основа.

Концепцията е да се направи експеримент във формообразуването, като се изгради формата на стихосбирката съчетавайки класически древногръцки храм с осем колони (Октастил), заимстван не буквално, а асоциативно и пресъздаден, чрез осем метални тръби.

(Въпреки че се намира в Сицилия, Италия, храмовете, разположени в Долината на храмовете, са едни от най-забележителните примери на гръцката архитектура.)

<https://unsplash.com/s/photos/ancient-greece>

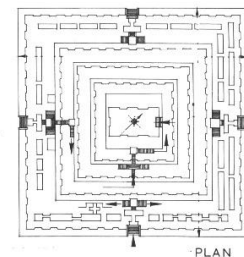
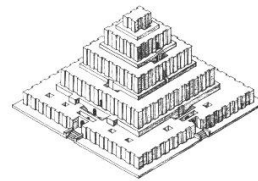
Тъй като представения проект е в полето на арт дизайна, мащаба се променя, както и ракурса през който се търсят аналогии.

Смяната на пропорцията и издължаването на „колоните“ в проекта издига като на пиедестал корпуса на основното тяло. В него се разполагат и гравирани стихове с което се подчертава значението на текста като символна форма.

Не е случайно търсенето на връзка между поезията и храмовата архитектура. Най-често митовете и легендите са в поетична, песенна форма, която разказва за живота и делата на боговете.

„Във всяка жива и процъфтяваща цивилизация — а най-вече в древните култури — поезията има витална, социална и литургична функция. Всяка древна поезия е същевременно и култ, празнична забава, обществена игра, майсторство, изпитание или гатанка, мъдра поука, опит за убеждаване, омагьосване, предсказание, пророчество и състезание.“[1]

Проектът се развива като в основното тяло (паралелно на текста) се вписва стъпаловидна пирамида вдъхновена от Зикурата, която се завърта по своята ос

<https://www.kanopy.com/en/product/148442>

<https://archeyes.com/ziggurat-temples-architecture-mesopotamia/>

(Зикуратите са вид древни шумерски храмове, най-големите и внушителни постройки в Двуречието. - имат форма на масивна стъпаловидна пирамида, чиито стъпала представляват отделни етажи или тераси, а на върха се намира домът на почитаното божество.)

<https://bg.wikipedia.org>

Идеята за изкачване и слизане, се реализира хоризонтално, позволявайки на окото да усети динамиката чрез завъртането на отделните сечения. Отляво и отдясно са съпоставени паралелно две разнородни структури, създадени чрез геометрия от едната страна и текст от другата. Търси се контраст и в различните движения, ритмично ротационно от едната страна и метрично повторение от другата. Превръщането на думите в пространствен „облак-пълнота“ придава на текста веществено присъствие и се явява опозиция на „разрезите – празнота“.

В светлината на първоначалното единство на поезията, свещеното учение, мъдростта и култа, функцията на древните цивилизации придобива ново значение.[1]

Функцията на текста също променя своето значение и се превръща в невидима свързваща нишка между сюжета и формата.

Чрез съвременните материали се търси промяна във възприятието на класическата каменна архитектура Колоните се изтъняват и се превръщат в метални вертикални отсечки, тежестта на стъпалата при шумерската пирамида се заменят с разрези интерпретиращи стъпаловиден преход, позволяващ на светлината да прониква свободно през формата. Прави се опит да се разкрие невидимото, нематериалното и да се внуши

усещане за лекота и въздушност. Чрез която да се подчертае смисловото съдържание, целящо да покаже непреходността на човешката душа.

Игра на светлина и сянка

Всяка форма генерира своя собствена светлина, набелязва пътя си във вечен диалог с движението на слънцето в хода на времето, давайки възможност на нематериалното да бъде уловено от човешките възприятия.

В работите на редица влиятелни архитекти и дизайнери „светлината и сянката“ е основна част от формообразуването на техните проекти. Светлината оказва силно влияние при възприемането на формата.

„Структурата създава светлина. Колоната, поставена до друга колона, носи светлина в интервала: сянка и светлина, сянка и светлина, сянка и светлина.“

Луис Кан

Навлизнето на светлината, като основен фактор разчитащ формата е характерно за архитектите насочили се към проектирането на сакрални сгради. Този своеобразен похват бихме могли да видим в работите на арх. Тадао Андо в „Църквата на светлината“, като емблематичен пример за смисловото значение на светлината при изграждането на формата. Тук под влиянието на световните шедьоври в архитектурата се прави опит да се проектира триизмерна поетична книга в която светлината да има двузначност. Като средство за прочит и самата тя като част от смисъла.

Този различен аспект дава възможност за изследване на светлинните промени възникващи от положението на формата по отношение на източника на светлина и при изменение посоката на светлинните лъчи към константното положение на формата. Едното крайно състояние е затъмнение на формата; а другото е максимално осветяване при перпендикулярна посока на лъчите. Може да се проследи изменението на светлосянката в зависимост от силата на източника на светлината и от друга страна относителното отсъствие на осветеност. За да се подсили и подчертае тази своеобразна игра в основата на базовото тяло е поставена огледална повърхнина, която да подчертае рефлексите и да даде възможност за промяна на възприятието на формата.

В заключени на това изложение се помества кратък текст, който се опитва да разкаже същината на замисъла и да разкрие връзката между :

ИДЕЯ (различен прочит)

ПОЕЗИЯ (израз на лирични чувства „душа“)

ФОРМА (архитектура-геометрия-обект)

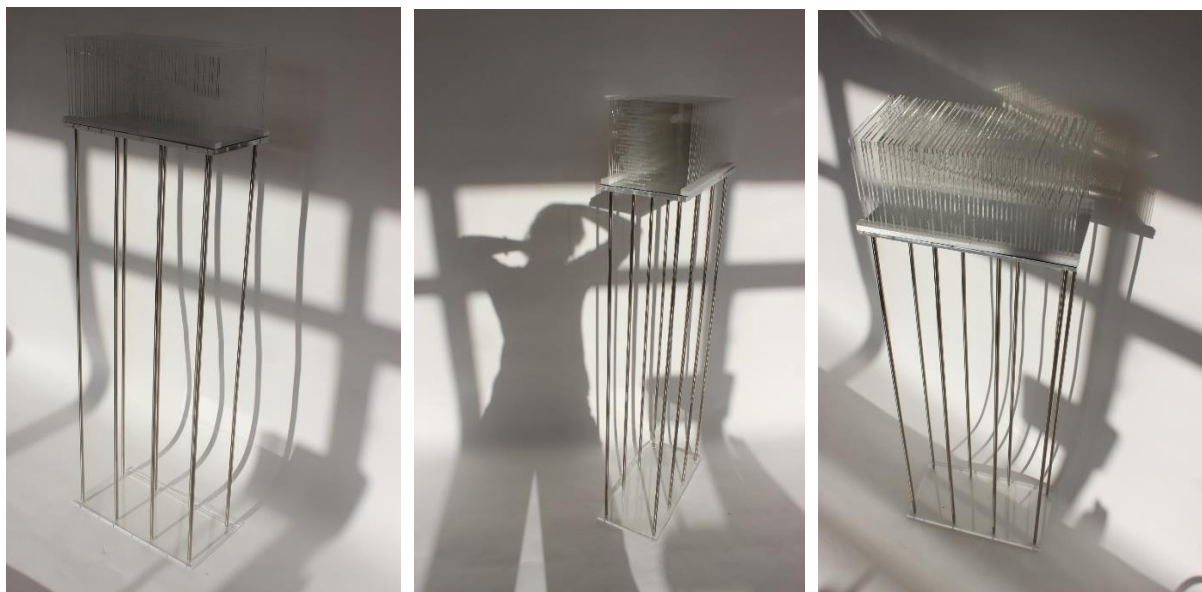
Сюжет за Смисъл

„Монолозите са сънища, диалозите – пробуждане

*Тялото е рамка - Душата е платно,
върху което рисува духа на времето.*

Рисува сънищата – монолози.

*Светлината разчита формата и
подава ръка за диалог...“*

Това което превръща арт дизайна в специфичен феномен е възможността да се трансформират идеите от ирационални в рационални, да се задават въпроси, чийто отговори да провокират интелектуална игра. И всичко това с цел, за създаване на своеобразна културна среда развиваща и осмисляща човешката дейност.

Литература

1. Хьойзинха, Йо „Homo ludens“изд. Захари Стоянов, 2000г
- Сферата на поезията
2. <https://artdialog-bg.com/> Арт Диалог, Изследвания-2018, брой 2 / ISSN 2367-8801
Булев, Т „Студията „Изкуството архитектура“ (2013-2018)
3. Серафимова, М „Архитектурната метафора“ Електронно списание LiterNet, 17.03.2020, № 3 (244)
4. . <https://novasocialnapoezia.eu/2017/09/02/arh-todor-tsigov-ezik-i-arhitektura/>